

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej

Departament Ubezpieczeń Społecznych
Zastępca Dyrektora
Eliza Wiśniewska

DUS-II.055.9.2023.MBu

Warszawa, dnia 27 lipca 2023 r.

Szanowna Pani,

działając na podstawie art. 13 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 870), w związku z Pani petycją w sprawie wysokości najniższych rent i emerytur a także objęcia *obowiązkiem składki emerytalnej wszystkich pracujących*, uprzejmie wyjaśniam, co następuje.

Konstytucja RP w art. 67 deklaruje prawo obywateli do zabezpieczenia społecznego m.in. „po osiągnięciu wieku emerytalnego”. Zakres i formy zabezpieczenia społecznego określa ustawa. Oznacza to, że prawo do zabezpieczenia społecznego realizowane jest wyłącznie w zakresie wyznaczonym w tych niejako „wykonawczych” ustawach. Formy zabezpieczenia, a co za tym idzie również rodzaje świadczeń i warunki nabywania do nich prawa, a także sposób finansowania, mogą być zróżnicowane.

W praktyce wykształciły się trzy formy zabezpieczenia społecznego: pomoc społeczna, ubezpieczenie społeczne i zaopatrzenie społeczne.

Ubezpieczenie emerytalne jest jedną z form zabezpieczenia społecznego realizowaną w ramach systemu ubezpieczeń społecznych.

Propozycja rozszerzenia zakresu wsparcia o zasygnalizowane przez Panią rozwiązania, powodowałaby skokowe zwiększenie wysokości najniższych rent i emerytur o około 1000 złotych, co nie wynikałoby jednak z jednoczesnego zwiększenia Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z którego wypłacane są świadczenia emerytalno-rentowe. Tym samym przedstawiony przez Panią postulat nie jest możliwy do przyjęcia w obszarze systemu emerytalnego.

Należy bowiem zauważyć, że system ubezpieczeń społecznych, w tym przede wszystkim powszechny system emerytalny, opiera się na zasadzie ekwiwalentności odprowadzonych składek i należnego świadczenia. Emerytury wypłacane z systemu powszechnego mają charakter indywidualny, a ich wysokość jest ustalana na podstawie wkładu wniesionego w postaci składek. Im bardziej ubezpieczony partycypował w tworzeniu dochodów Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w tym większym stopniu ma on prawo z nich korzystać w postaci emerytury lub renty. Przyznanie dodatkowego wzrostu emerytury, które nie wynika z wniesionego przez ubezpieczonego wkładu w postaci opłacenia składki ubezpieczeniowej, nie znajduje zatem uzasadnienia w konstrukcji systemu ubezpieczeń społecznych. Przyjęcie

takiego rozwiązania mogłoby również przyczynić się do zwiększenia się liczby osób pracujących nielegalnie, za które nie są odprowadzane składki na ubezpieczenia społeczne. Zmiany w polskim systemie emerytalnym po 1991 r. wiążą się ze stopniowym przywracaniem systemowi emerytalnemu jego ubezpieczeniowego charakteru, o czym przesądziła przeprowadzona w 1999 r. reforma systemu ubezpieczeń społecznych. W nowym systemie emerytalnym, określonym przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. *o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1251), źródłem finansowania świadczeń emerytalno-rentowych jest fundusz tworzony ze składek pracowników i pracodawców. Z systemu tego usunięto większość elementów nieubezpieczeniowych i socjalnych, tak aby powiązać wysokość przyszłego świadczenia z sumą składek odprowadzanych od przychodów ubezpieczonego w całym okresie jego aktywności zawodowej.

Świadczenia z ubezpieczenia i zaopatrzenia emerytalnego przysługują tylko tym osobom, które spełniają wszystkie ustawowe warunki nabycia do nich prawa. Pozostałym osobom przysługują świadczenia wynikające z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901, ze zm.).

W związku z tym w Ministerstwie nie są prowadzone prace w zakresie przez Panią postulowanym.

Jednocześnie Departament uprzejmie informuje, że w zakresie podwyższania świadczeń rencistów i emerytów, Rząd reaguje adekwatnie do aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej. Z tego powodu na przestrzeni ostatnich lat były wprowadzane zmiany w zasadach waloryzacji. Oznacza to, że wciąż są poszukiwane optymalne, w danym czasie, mechanizmy waloryzacji, uwzględniające z jednej strony potrzeby socjalne świadczeniobiorców, a z drugiej bieżącą sytuację gospodarczą, stan budżetu państwa i finansów ubezpieczeń społecznych.

Waloryzacja z ekonomicznego punktu widzenia jest realizowana ze względu na spadek siły nabywczej pieniądza spowodowany głównie przez inflację i ma na celu urealnienie wartości wypłacanych świadczeń w odniesieniu do wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych, dostosowując - w sposób ciągły - wartość wypłacanych świadczeń do zmian cen. Jednocześnie w sytuacji trwałego wzrostu gospodarczego jest uzasadnione zwiększanie wskaźnika waloryzacji o część realnego wzrostu wynagrodzeń.

W zakresie podwyższania świadczeń rencistów i emerytów, Rząd, jak już wskazano, reaguje adekwatnie do aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej. Mechanizm waloryzacji podlega modyfikacjom. Zarówno w 2019 r. jak i w 2020 r. została przeprowadzona waloryzacja procentowo-kwotowa, zapewniająca określoną minimalną kwotę podwyżki, w 2022 r. realizując politykę wsparcia seniorów, chcąc w większym stopniu zabezpieczyć ich sytuację finansową w związku z rosnącymi cenami towarów i usług konsumpcyjnych, został zwiększony udział realnego wzrostu wynagrodzeń we wskaźniku waloryzacji z 20% do 63,33%. Tym samym, wskaźnik waloryzacji emerytur i rent w 2022 r. wyniósł 107,0% (a nie 105,7%).

W 2023 r., nastąpiła również modyfikacja obowiązujących zasad. Zgodnie z ustawą z dnia 27 października 2022 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2461) waloryzacja świadczeń od dnia 1 marca 2023 r. polegała na podwyższeniu kwoty świadczenia wskaźnikiem waloryzacji, jednak nie mniej niż o kwotę 250 zł. W przypadku świadczenia niższego od kwoty najniższego świadczenia, do którego nie miała zastosowania gwarancja wysokości najniższego świadczenia (tzw. emerytury groszowe), waloryzacja polegała na podwyższeniu kwoty świadczenia wyłącznie wskaźnikiem waloryzacji (bez gwarancji podwyżki na poziomie 250 zł). Również dodatki do świadczeń podwyższone zostały wskaźnikiem waloryzacji. W 2023 r. wskaźnik waloryzacji świadczeń wyniósł 114,8%.

Pomoc emerytom i rencistom pozostaje w kręgu najważniejszych działań Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej i jest realizowana również poprzez inne instrumenty wsparcia. Od 2020 r. zgodnie z ustawą z dnia 9 stycznia 2020 r. o dodatkowym rocznym świadczeniu pieniężnym dla emerytów i rencistów (Dz.U. z 2022 r. poz. 2575, z późn. zm.) została wprowadzona coroczna wypłata dodatkowego rocznego świadczenia pieniężnego tzw. 13. emerytury. 13 emerytura jest wypłacana wszystkim emerytom i rencistom w wysokości najniższej emerytury. Dodatkowo w 2022 r., kolejny rok z rzędu, została wypłacona 14. emerytura. W 2022 r. kwoty 13. emerytur oraz 14. emerytur były zwolnione z podatku dochodowego od osób fizycznych. Oznacza to, że wszystkie osoby uprawnione do 13. emerytury jak i do pełnej kwoty 14. emerytury otrzymały w ubiegłym roku jednakowe kwoty w wysokości 1217,98 zł. Celem dodatkowych świadczeń pieniężnych, to jest tzw. 13. i 14. emerytury jest poprawa sytuacji emerytów i rencistów, przede wszystkim tych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji.

W tym roku również jest planowana wypłata tzw. czternastej emerytury. W dniu 26 maja br. Sejm RP przyjął ustawę o kolejnym dodatkowym rocznym świadczeniu pieniężnym dla emerytów i rencistów (Dz. U. poz. 1407), regulującą kwestie corocznej wypłaty 14-tej emerytury.

Działania ukierunkowane na poprawę sytuacji finansowej emerytów i rencistów, to nie tylko wypłata dodatkowych świadczeń pieniężnych, to także, jak już wskazano, działania podejmowane w zakresie zmiany zasad waloryzacji świadczeń czy zmniejszenia obciążeń podatkowych.

W aspekcie pomocy świadczeniobiorcom szczególne znaczenie mają zmiany wprowadzone w 2022 r., wpływające na wysokość pobieranego świadczenia, w szczególności dotyczy to podniesienia kwoty wolnej od podatku do 30 000 zł. W ramach reformy systemu podatkowego, od 1 lipca 2022 r. nastąpiło także zmniejszenie podatku dochodowego od osób fizycznych z 17% do 12%.

Jednocześnie w zakresie drugiej, podniesionej przez Panią kwestii, Departament uprzejmie informuje, że rodzaje ubezpieczeń społecznych i zasady podlegania tym ubezpieczeniom reguluje ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1230, ze zm.). Na polski system ubezpieczeń społecznych składają się:

- ubezpieczenie emerytalne,
- ubezpieczenia rentowe,
- ubezpieczenie chorobowe,
- ubezpieczenie wypadkowe.

Ubezpieczony to osoba fizyczna, która podlega chociaż jednemu z ubezpieczeń społecznych. Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych rozróżnia ubezpieczenia obowiązkowe oraz dobrowolne.

Obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi są objęci m.in.:

- pracownicy, z wyłączeniem prokuratorów,
- członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych,
- zleceniobiorcy,
- osoby, które prowadzą pozarolniczą działalność gospodarczą, i osoby, które z nimi współpracują,
- żołnierze niezawodowi, którzy pełnią czynną służbę wojskową,
- osoby, które rezygnują z zatrudnienia, by sprawować bezpośrednią opiekę nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny,
- osoby, które pobierają świadczenie pielęgnacyjne albo zasiłek dla opiekuna,
- duchowni,
- posłowie i senatorowie, którzy pobierają uposażenie,
- osoby, które pobierają zasiłek dla bezrobotnych,
- osoby, które są na urlopie wychowawczym lub pobierają zasiłek macierzyński albo zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego,

- członkowie rad nadzorczych.

Osoby, które nie mogą zostać objęte ubezpieczeniami emerytalnymi i rentowymi, ponieważ nie spełniają niezbędnych wymogów, mają prawo przystąpić do tych ubezpieczeń dobrowolnie.

Mając powyższe na uwadze wskazać należy, że już obecnie wszystkie osoby „pracujące” objęte są obowiązkiem opłacania składki na ubezpieczenie emerytalne.

Odnosząc się do zawartego w petycji zarzutu dotyczącego uprzywilejowanych grup, które nie płacą składek na ubezpieczenie emerytalne, uprzejmie informuję, że wynika to z faktu funkcjonowania w Polsce odrębnych systemów emerytalnych (zaopatrzeniowych) tzw. służb mundurowych oraz sędziów i prokuratorów. W związku z powyższym wskazać należy, że:

- system zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej nadzoruje minister właściwy do spraw wewnętrznych,

- system zaopatrzenia emerytalnego żołnierzy zawodowych podlega ministrowi właściwemu do spraw obrony narodowej,

- system zaopatrzenia społecznego sędziów podlega ministrowi właściwemu do spraw sprawiedliwości,

- system zaopatrzenia społecznego prokuratorów podlega prokuratorowi generalnemu.

Tym samym Minister Rodziny i Polityki Społecznej nie jest właściwy w zakresie wprowadzania zmian w systemach, które leżą poza jego właściwością.

Pouczenie

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy o petycjach, sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

Z wyrazami szacunku

Eliza Wiśniewska

Zastępca Dyrektora

Departamentu Ubezpieczeń Społecznych

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/

